

Ведуча рубрики
Наталія Чуб, психолог

Батьки, які принаймні віддавали дитину до першого класу, розуміють, що це зовсім не зайве питання — в якому віці дитині краще йти до школи — у шість або у сім років. Щоб допомогти батькам прийняти правильне рішення, ми опитали їх, а також психологів, учителів. Радимо вам зважити всі «за» і «проти», не полінуватися, витратити час і сили для того, щоб проконсультуватися з фахівцями. Тимчасу у разі неправильно прийнятого рішення, існує небезпека, що розплачуватися за ваші амбіції («У всіх діти пішли, а мій чим гірший?») або за ваше небажання приділити належний час дитині («Що за дурниці, які тут можуть бути питання!») доведеться вашій дитині. Поки ви ще маєте час, щоб подумати і прийняти правильне рішення.

У перший клас! Не поквапитися і не запізнитися

Суперечки з приводу того, коли краще віддавати дитину до першого класу — у шість або у сім років, точаться вже давно. До речі, у Росії експеримент із шестирічками вже завершився, і діти йдуть до школи із семи років. А у нас це питання віддане на розсуд самих батьків. Але ж ми, батьки, не можемо розмірковувати

так, як учені. Крім того, наш думка про власну дитину дуже суб'єктивна — «Ворона каже вороненяті: "Мій біленький", а їжачиха — їжаченяті: "Мій гладенький"» — так свідчить народна мудрість. Наша власна дитина здається нам найрозумнішою, найкмітливішою, най, най, най... А ось за даними російських психологів, третина дітей-семирічок не готова до шкільного навчання, ситуація із шестирічками ще складніша.

Батьки

Я поставила запитання декільком батькам, чиї діти вже ходять до школи:

— Що ви брали до уваги, приймаючи рішення про те, коли віддавати дитину до першого класу?

І почула ось такі відповіді:

— Уся група дитячого садка йшла до школи, не могли ми залишити дитину на другий рік, вона почувалася б некомфортно.

— Дванадцять років навчання — це вам не жарт. Ми з чоловіком вирішили — раніше почне вчитися, раніше і школу закінчить.

— Нас у школі запевнили, що варіантів немає, набирається клас шестирічок і для того, щоб мати підстави віддати дитину до школи із семи років, потрібен висновок лікаря про те, що дитина за станом здоров'я ще не може навчатися. Нам простіше було віддати її до школи.

— Ми взагалі і гадки не мали про те, що у нас виникнуть із цим якісь проблеми. Віддали і все.

— Мій чоловік вважає, що наша донька — дуже обдарована дитина. І він наполягав на тому, щоб ми її відправили до школи з п'яти років. Я ледве-ледве вмовила,

щоб із шести. Тому що інтелектуально донька добре розвинена: швидко розв'язує приклади, пише добре, рахує до тисячі, але у неї виникають труднощі під час спілкування з дітьми, вона дуже важко звикає до нової обстановки. Мені хотілося, щоб вона пішла до школи якомога пізніше, але чоловік все-таки наполіг на своєму.

— Ми були налаштовані на те, щоб залишитися ще на рік у старшій групі дитячого садка, тому що у нас донька народилася у листопаді, а 1 вересня їй виповнилося всього п'ять років і дев'ять місяців. Але в садку нам сказали, що не можуть залишити нас у групі. Довелося йти до школи, хоча нічого доброго з цього не вийшло. Донька втомлювалася, вередувала, тривалий час не могла навчитися писати.

Тільки одна мама сказала, що віддала свого сина до школи з семи років, тому що хлопчик виявився непосидючим, його цікавили тільки ігри та іграшки. І мама прийняла вольове рішення, причому у школі, куди вони звернулися по допомогу, педагоги охоче підтримали її.

Як бачите, погляди і підходи дуже різняться. Але все-таки найчастіше батьки керуються не власною інтуїцією, не висновком психолога, не думкою досвідченого вчителя, а тим, як чинять усі або тим, як вони вважають, що буде зручніше для себе через низку обставин.

Учителі

Що відбудеться, якщо ви віддасте свою дитину до школи тоді, коли вона ще до неї не готова? Ось якої думки про це вчителі початкових класів.

— Малюки, яких садять за парту раніше, ніж це їм необхідно, стомлюються більше, ніж решта дітей. Вони є дуже неуважними на уроках, занадто активними на перервах. Мені довелося навчати дівчинку, яка впродовж першого року навчання просиділа з ведмежам, з яким вона гралася навіть на уроках.

— Іноді трапляється така ситуація — дитина, яку батьки завчасно віддали до школи, відмовляється навчатися. Причому робить це дуже своєрідно. Хлопчик, якому виповнилося п'ять років, два тижні відмовлявся розповідати хоч щось про школу. Він не говорив, як звати вчительку, не розповідав, чим він займався у школі. Тобто, школа стала для нього тим стресовим чинником, який змусив його замкнутися в собі, і знадобилося чимало часу, щоб знову залучити малюка до нормального спілкування.

— У моїй педагогічній практиці були, звісно, й винятки. Наприклад, до мене у клас привели хлопчика, який

не виявляв жодної шкільної готовності, і я не дуже хотіла його брати. Але батьки наполягли. Після адаптаційного періоду хлопчик став цілком пристойно навчатися і вже у другому класі нічим не відрізнявся від своїх однокласників.

— Не завжди шкільна неготовність виявляється в якихось навчальних проблемах. У моєму класі була дівчинка, яка нічим не відрізнялася від решти дітей, навчалася посередньо, спілкувалася з однокласниками начебто нормально, але вже після осінніх канікул почалося щось неймовірне. Дівчинка билася не гірше, ніж усі хлопчики разом узяті, почала непристойно висловлюватися. Довелося ретельно працювати з психологом, із батьками. Саме психолог визначив причину такої поведінки — дитина просто не хотіла ходити до школи і таким чином протестувала проти рішення дорослих.

А зараз давайте заглянемо у майбутнє, років на п'ять-шість уперед, і подивимося, що може відбуватися з сьогоднішніми шестирічками у п'ятому-шостому класі. Ось що говорить досвідчена вчителька:

— Якщо дитина пішла до школи дуже рано, то наслідки цього не обов'язково повинні виявитися в молодшій школі. Цілком можливо, що поки навантаження ще не дуже велике, навчання відбувається в ігровій формі, є тиха година, і дитина має досить часу для того, щоб погратися, великих проблем може і не виникнути. Але із переходом до середньої школи, коли навчальне навантаження щодня зростатиме, дитина ставатиме все менш успішною. Крім того, такі діти починають зазнавати труднощів у спілкуванні, поступаючись пальмою першості своїм більш соціально адаптованим одноліткам.

А зараз давайте запитаємо у психологів.

Що таке «шкільна готовність?»

Готовність до школи — це не тільки вміння читати, писати і додавати цифри. Психологи і педагоги визначають декілька складових шкільної готовності, про які батьки, на жаль, часто забувають. Адже шкільне життя навіть найрозумнішої, але психологічно не готової до навчання дитини, може скластися досить проблематично.

Існує два основні критерії готовності дитини до школи — фізична і психологічна готовність.

Отже, **фізіологічна зрілість шестирічки**. Дуже рідко можна зустріти дитину у віці шести років, яка фізіологічно готова до навчання у школі. Перевірити це можна за допомогою простого тесту. Потрібно всього лише прикласти зап'ястя до маківки і спробувати пальцями дістати до вуха. Дорослим і семирічкам це легко вдається, а ось шестирічкам — ні. І ще: якщо у дитини існують будь-які логопедичні проблеми, підвищена хворобливість, знижений імунітет — у шість років до школи йти не можна.

Психологічна готовність складається з інтелектуальної, емоційної та соціальної.

Інтелектуальна готовність. Для малюка шести років — це здатність концентрувати свою увагу, уміння виділити фігуру із загального фону, встановити зв'язок між явищами та подіями, уміння дитини не просто запам'ятати матеріал, але й залучити до цього своє логічне мислення. До інтелектуальної готовності, на думку психологів, належить так само і розвиток дрібної моторики руки. Дрібна моторика руки або, кажучи інакше, робота дрібних м'язів руки, має значення не тільки для навчання дитини письма, але й для розвитку мовленнєвих навичок. Оцінити рівень розвитку моторики ви можете за тим, як дитина малює, вирізає, користується столовим приладдям. А можна намалювати на аркуші паперу звивисту лінію і попросити малюка за допомогою олівця «допомогти» метеликові зібрати нектар із квіточок. Якщо він веде олівець точно по лінії, то з дрібною моторикою все гаразд. Важливо, яким рівнем розвитку мовлення володіє дитина. Тут ви можете використувати переказ почутої історії або розповідь за картинками. Прочитайте дитині коротку розповідь, усього шість або сім речень і попросіть переказати. Можете показати шість-сім послідовних картинок, за

якими дитина змогла б скласти маленьку історію. Ви повинні оцінювати вміння дитини будувати речення, погоджувати слова, зв'язність мовлення, логіку розповіді, уміння вибудовувати сюжетну лінію (є початок, середина і кінець). Щоб перевірити рівень концентрації уваги, можна дати дитині невеликий друкований текст і попросити закреслити в ньому всі літери *і*. А потім подивитися, скільки рядків вона опрацювала, як довго змогла утримувати увагу. У нормі дитина повинна працювати 10 хв і встигнути проглянути 5–7 рядочків.

Емоційна готовність означає вміння дитини придушувати свої імпульсивні реакції, уміння тривалий час виконувати роботу, яка не дуже подобається, тобто у дитини повинна бути досить високо розвинена довільність поведінки. Спершу давайте відповімо на запитання: «Чи вміє дитина дотримуватися правил і контролювати свої дії?» Пам'ятаєте смішну дитячу гру «Так і ні — не говорити, чорне і біле — не носити»? Пограйте з дитиною в неї, і ви зможете визначити, чи достатньо мірою розвинений у неї рівень самоконтролю. Умова гри проста — відповідаючи на запитання, дитина не повинна говорити «так» чи «ні». Запитання можуть бути різноманітними: «Ти любиш морозиво?», «Ти коли-небудь їздив на потязі?» тощо. Запитань повинно бути не менше ніж десять. Якщо на більшість із них дитина відповіла, дотримуючись правил гри, то це означає, що у неї високий рівень самоконтролю.

І, нарешті, **соціальна готовність**, яка містить потребу у спілкуванні з однолітками, уміння ладнати з дітьми в колективі, уміння слухати вчителя і дотримуватися його вимог. Зверніть увагу на те, чи бере участь дитина в грі інших дітей, чи ділиться з ними іграшками або солодощами. Важливо й те, чи може дитина слухати інших, не перериваючи їхні розповіді, чи дотримується вона черговості, коли цього вимагає та або інша ситуація.

Звісно, усі діти різні, тому не може бути такого, щоб емоційна, інтелектуальна і соціальна готовність перебували на одному рівні.

Отже, яким повинен бути вік дитини, яка йде до першого класу? Адже іноді на перше вересня малюкові може не вистачати всього лише одного або двох місяців. А якщо не віддати його цього року, то тоді наступного року вийде, що він у класі виявиться найстаршим.

Давайте домовимося, що на момент 1 вересня дитині напевне повинно виповнитися повних шість років. Адже

для малюка у цьому віці кожен місяць — це майже ціле життя.

У багатьох школах, перш ніж дитина буде зарахована до першого класу, вона повинна пройти тестування. Батьків турбує те, що від маленьких дітей, яким ледве виповнилося шість років, вимагають неможливого. Ці батьки мають рацію — вимоги до нинішніх шестирічок значно завищені. Варто пригадати наше дитинство, коли у сім років ми ще гралися у ляльки і машинки, і ніхто не вимагав від нас широкого кругозору, уміння рахувати і читати. Але, на жаль, із цим навряд чи можна щось вдіяти. Порада єдина — шукайте школу, де до дітей ставляться гуманно і де тестування не перетворюється на академічний іспит.

Сама процедура тестування може різнитися, тому що єдиних правил визначення шкільної готовності не існує. Як правило, із дитиною спілкується шкільний психолог і той учитель, який набирає перший клас. Рідше у тестуванні бере участь учитель-методист початкової школи, він може приєднатися до діагностики у тому випадку, якщо вчителя і психолога щось бентежить.

Вимоги початкової школи до майбутнього першокласника.

До моменту вступу до першого класу дитина повинна вміти:

- відтворювати зразок;
- працювати за правилом;
- викладати послідовність картинок і складати за ними зв'язну розповідь;
- розрізняти окремі звуки у словах;
- рахувати до 10 і навпаки.

Багато батьків запитує, чи можуть вони бути присутнім під час тестування дитини. Однозначно заборонити вам цього ніхто не має права. Тільки ви повинні чітко усвідомити особливості своєї дитини — як вона поводитиметься у вашій присутності, відволікатиметься чи ні, або все-таки краще, щоб тестування відбулося без вашої присутності.

Після завершення тестування педагоги зобов'язані ознайомити вас із результатами пройдених тестів і надати рекомендації у письмовій формі.

Як правильно обрати перший клас?

Що потрібно враховувати під час вибору школи?

Розумні батьки беруть до уваги принцип «Найголовніше — не школа, найголовніше — перша вчителька». І вони мають рацію. Від того, яка людина навчатиме вашу дитину в початковій школі, багато в чому залежить її ставлення не тільки до навчання, не тільки її бажання або небажання навчатися, але й ставлення до життя у цілому.

Наводимо приблизний портрет першої вчительки:

- посміхається;
- не кричить (це дуже важливо);

- любить дітей (це зовсім не абстрактне поняття, адже не кожна людина здатна любити всіх дітей, незважаючи на те, які вони різні та особливі);

- знає матеріал (цю якість ви жодним чином не зможете оцінити самостійно, зате зможете з'ясувати).

Займіться цим заздалегідь. Як же дізнатися, чи до хорошої вчительки у клас потрапить ваша дитина? Прийдіть до школи, яку ви обрали, під час навчального року. Обирайте такий час, коли батьки приходять забираючи своїх малюків зі школи. Вас цікавитиме та вчителька, яка цього року випускає четвертий клас, а отже, саме вона у майбутньому навчальному році набиратиме перший клас. Зазвичай, у великих школах буває не один, а два і більше перших класів, і ви обов'язково матимете вибір. Запитання, які ви можете поставити батькам, можуть бути приблизно такими:

— Чи любить дитина ходити до школи?

— Є у неї улюблені уроки? Які саме?

— На думку дитини, чи є вчителька доброю, справедливою?

— Трапляється, що вчителька кричить на дітей?

— Чи проводить вчителька з дітьми час, окрім уроків — у другій половині дня, у вихідні дні?

— Чи розуміє дитина навчальний матеріал?

Якщо батьки позитивно відповідають на ваші запитання, попросіть дозволу поспілкуватися з дитиною. Тоді ви отримаєте нехай і не найоб'єктивнішу, зате «людську» інформацію про майбутнього вчителя.

Що ще необхідно враховувати, обираючи перший клас? У першому класі діти-шестирічки обов'язково повинні мати тиху годину. Тиха година для першокласника — не просто година для сну. Навіть якщо дитина не любить спати вдень, їй обов'язково потрібно дати відпочити хребту, адже вона тривалий час сиділа за партою. Очі дитини також втомлюються. До речі, багато малюків, які до вступу до школи вже давно не спали вдень, починають засинати, і пов'язано це з навантаженням, що значно збільшилося.

Ознайомтеся з режимом дня, поставте запитання: «Скільки часу діти сплять? Скільки гуляють? Чи задають їм домашні завдання?» І хоча офіційно у першому

Режим дня першокласника

7.00	Пробудження
7.00–7.30	Ранкова гімнастика, гартувальні процедури
7.30–7.50	Умивання, прибирання ліжка, ранковий сніданок
7.50–8.20	Дорога до школи
8.30–13.00	Заняття у школі
13.00–13.30	Повернення зі школи додому (прогулянка)
13.30–14.00	Обід
14.00–15.00	Денний сон
15.00–16.00	Перебування на свіжому повітрі
16.00–16.15	Полудень
16.15–17.00	Приготування уроків
17.30–19.00	Перебування на свіжому повітрі, заняття у гуртках
19.00–20.00	Вечеря, вільні заняття
21.00–7.00	Сон

класі задавати домашні завдання заборонено, найчастіше вчителі це роблять, намагаючись дати дітям якомога більше матеріалу. Тому обов'язково зверніть увагу на те, чи не переобтяжені діти домашніми завданнями.

Перший клас ви повинні обирати такий, де дитина матиме час для гри. Тобто, ознайомтеся з розкладом уроків і кількістю завдань, що задаються. Дитина обов'язково повинна мати можливість погратися зі своїми однолітками і наодинці.

Як правильно організувати день, щоб дитина якомога менше втомлювалася?

Перш за все, необхідно суворо дотримуватися режиму дня. Погано, якщо дитина пізно лягає спати, переобтяжена гуртками, забагато часу дивиться телевизор і мало гуляє. Пропонуємо приклад режиму дня першокласника.

Часто трапляється так, що дитина пішла до першого класу, але навчається неохоче, не виявляючи до навчання жодного інтересу. Якщо ви бачите, що у дитини нічого не виходить, вона неохоче відвідує школу, стала неговіркою, має серйозні проблеми у спілкуванні з дітьми в класі, перш за все, поговоріть з учителькою.

Чи варто забирати дитину з першого класу, якщо ви бачите, що нічого не виходить? До цього питання потрібно поставитися дуже уважно і серйозно. Адже якщо всі діти вчитимуться далі, а ваша дитина фактично «залишиться на другий рік», то у неї можуть виявитися проблеми з самооцінкою, може виникнути комплекс неспішності.

Отже, що ж робити, якщо дитині важко навчатися у першому класі?

- Не перенавантажувати її заняттями в гуртках і секціях, можливо, в першому класі від них узагалі доведеться відмовитися.
- Якщо ви бачите, що дитина втомлюється, можна зробити розвантажувальні дні — замість походу до школи серед тижня або наприкінці тижня іноді влаштовувати дитині вихідний.
- Дотримуватися режиму дня. Як свідчить практика, першокласники, які вчасно лягають спати, мало дивляться телевизор, багато гуляють, значно легше адаптуються до шкільного життя, ніж їхні однолітки, батьки яких не стежать за режимом дня.
- Звертати особливу увагу на зміни інтересу дитини до процесу навчання, ретельно відстежувати проблемні моменти.
- Не ігнорувати дитячі скарги і капризи. Швидше за все, це сигнали про те, що у дитячій душі щось негаразд.

Для перевірки готовності дитини до шкільного навчання ви можете запропонувати малюкові виконати завдання із вкладки.

Перший раз у перший клас

ПАМ'ЯТКИ ДЛЯ ПЕРШОКЛАСНИКІВ

НАЙКРАЩИЙ ПОДАРУНОК ВІПУСКНИКАМ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ І ДІТЯМ, ЯКИХ ПОСВЯЧУЮТЬ У ПЕРШОКЛАСНИКИ

Перший помічник батькам в організації введення дитини в шкільне життя:

- Розпорядок дня.
- Як зібрати портфель.
- Як вести себе у школі: на уроці й на перерві.
- Як користуватися підручниками.
- Як бути увічливим.
- Як бути здоровим.
- Як виконувати домашні завдання.
- Особисті досягнення.

АКЦІЯ!

ЗАМОВЛЯЙТЕ НА КЛАС АБО ГРУПУ ЗІ ЗНИЖКОЮ

укр. мова — Код: 20ДНШ9
Формат А4, повнокольоровий, 24 с.

ЗАМОВЛЯЙТЕ ЗА ТЕЛЕФОНОМ
(057) 731-96-35 або надсилайте sms на номер (067) 572-30-37
Вартість поштової доставки — 6,45 грн.

Перший раз у перший клас
Пам'ятки для першокласників

знижка 10% від 10 примірників
ціна акційна і роздрібна
855 | 950
Ціна за один примірник